

Ա. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԻՆ

ԴՈՒՐԵԱՆ ՑՈԲԵԼԵԱՆ

Դուրեան Յորելեանի Ամերիկահայ Յանձնաժողովին Գործադիր Մարմնի կազմէն թ. 8. կ. Յանձնաժողովին ուղղուած Փետր. 7. թուակիր նամակէն եւ յարակից ճաշուելիչուն գոհութեամբ կ'յօնանանը թէ Ամերիկայի մէջ ի նպաստ Ֆլորին ԱՄԱՏԵՆԱԴԱՄԱՐԱՆի կատարուած ժողովրդական հանգանակութեան զուա արդինը յանզած է: **6572** Տոլար եւ 23 սէնթի: Այս զուարի մէջն է նաև Պուէնոս Այրէսի հայ զուզութին նուէրը: **664** Տոլար 18 սէնթ:

Հարիւ տոլորի մօս զանձելի զուարը մը մնացած է, որով վերոյիշեալ զուարը պիտի ըլլայ, կրոր թիւերով, 6670 տոլար, հաւասար 1334 անզիւական ոսկիի, զոր աւելցնելով միւս հանգանակութեանց զուարին վրայ, 2183 + 1334 կ'ունենանը 3517 ոսկի իրբեւ հիմնադրամ, որուն տարեկան տոկոսով է որ պիտի հրատարակուին կարեւոր զիրքը Պուռեան Մատենադարան տիտղոսին տակ:

ՆՈՒԷՐ Ա. ՅԱԿՈԲԻ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱԿԱՆԻՆ

Կ. Պոլսի Նախակին Պատրիարք, Ամեն. Զուէն Սրբագան, Պատրոսակն, Օ. Աթոռոփս Մատենադարանին նուէրած է իր մեռագիր մէկ գործը, ՅՈՒՆԱՏԵՆԱԼՍ ԽՄԱՍԱՍԱԼ 02ՆԵՑԻ, գրուած 1896-ին, Դպրուգանքի մէջ իրբեւ բէջ Վարդապետական Աստիճանի: 421 հրեաներէ կը բազկանայ այս մեռագիրը, որուն վերը գրուած է հետեհեալ «Յիշատակարան»ը:

—Կուտանցնուապուայ Պատրիարքուեան Աւեմանի Դպրեվանին աւակետութեան վերջին տարին, ինձի եւ արելայ թիւենեւաւ վարդապետական զաւազանի իշխանութիւն տալու յանձնաւարուեան որուեալ նոր մը Վայ աւարտական գրութիւն մը պատրաստէ: Ինձի վիճակից Յնինաննէ Խմասաւէ Օննեցի Կարողիկոս: Ախմատութիւն աւարտելէ յեսոյ յանձնեցի զայս Դպրեվանին Տեսչութեան: Ախմահաւեւ պատրագմին ժամանակ, Թուրքիոյ Հայոց պատանած աղէսէքն զեր յմնաց մեր սիելի Դպրեվանն այս Անու պատօնաներն եւ ուսուցիչները ցոււեցան կամ տարագրուեցան, ու վանքը կորացուեցաւ: Ախմատախուրեան բնագիր, որ Դպրեվանուց Մատենադարանին մէջ էր, անհետ կորուեցաւ: Անոր այս բնագիրնակուրինը, որ նոյն պահուած կը մնար, Եղինութեամբ կը յանձնեն Եղանակի Ս. Տակրեանց Մատենադարանին»: 1930 Փետր. 27. Պաղտաս ԶԱԿԻՆ ԱՐՔԵՊՈ.

ԿԱՐԵՒԿՈՐ ՀԵՐՔՈՒՄ ՄԸ

Կ. Պոլսի ԺԱՄԱՆԱԿ Հայաբերքին 1930 Յուն. 30-ի թիւին (7061) մէջ չեկարեւոր Յայտնութիւն մը, և Յուն. 31-ի թիւին (7062) մէջ ալ «Օրմանան Ս. ի Յիշատակները» խորագիրներուան տակ ըստուած է որ իրբեւ թէ Օրմանան Սրբազնի ԽՈՂՔ են ԽՈՍՔը տեղ տեղ սրբագրուած, վարուած, գրձատուած, և այնպէս լոյս տեսած բլայայ Ս. Աթոռոփս Տպարանէն»:

Ի միամստութիւն ընթեցողներու՝ կը յայտարարենք պաշտօնապէս թէ Օրմանան Սրբազնի ԽՈՂՔ են ԽՈՍՔը տողագրուած է իր բնագրին համաձայն, բացարձակ հաւատարմութեամբ, բառ առ բառ:

Ի ՆՊԱՍ ՍԻՒՐԻՈՅ ՆՈՐ ՏԱՐԱԴԻՄՆԵՐՈՒՆ

Ինչպէս որ արձանագրած էինք Սիանի նախորդ թիւին մէջ, Ա. Աթոռոփս Տեօրէն ծովովին նախածնեւութեամբ իրկու հանգանակին Յանձնախումբը կազմուած էին Ս. Տակրուէն ներս և դուրս դրամական նպաստ եւ զգեստեղին հաւաքիլու համար հայ ժողովութիւններին նուէրութիւն նոր տարագիրներուուն:

Երկու Յանձնախումբեր ալ յաջողութեամբ զուիս հանեցին իրենց պաշտօնը, ինչպէս նաև Տիկինանց օճանդակ Յանձնախումբը մեծ արդիւնաւորութեամբ կատարեց զգեստեղինի հաւաքումը:

Ս. Տակրուէն ներս և զուրս հանգանակուեցաւ 185 Պայեստինական ոսկի եւ 875 միլ, որմէ ծախր եղաւ 4 Պատա. ոսկի եւ 125 միլ, և մնացած զուտ հասոյիթը զրկուեցաւ կիլիկիոյ վեհ. Կաթողիկոսին:

Սիանի յաշորդ թիւին մէջ պիտի հրատարակենք հաշուելիքիուր:

Խոկ Տիկինանց հաւաքած զգեստեղինը եղաւ վեց հակ, որուն զրիթէ մէկ հակը կազմուեցաւ Ժառանգաւորաց Կարծարանի շորատունէն:

Ասկից զատ Տիկինի Լօվել (Miss. M. J. Lowell) իրեն ծանօթ Ամերիկան եւ հայ շրջանակի մէջ հաւաքած 21 պղտա. ոսկի եւ 350 միլ, եւ դրեց Հալէպ: Լուանձնարիչ Տիկար Ցովաննէս Գրիգորեան ևս արար բրիտանիայ շրջանակի մէջ հաւաքած թէ դրամ եւ թէ զգեստեղին. զգեստեղինը մտա Տիկինանց Յանձնախումբը հաւաքումին մէջ, իսկ հանգանակութեան արդիւնքը դեռ չէ ամփուած:

Ինչպէս կը տեսնուի այս տեղեկութիւններէն Երուանձնի մէջ, Նայելով Հայոց պղտիկ թիւին, ի նպաստ Սիւրիոյ նոր տարագիրներուն կատարուած հաւաքուեցիք, դրամ եւ զգեստեղին, շատ արդիւնաւոր եղած են, եւ զատան ներս որ միջոց ժամանակին դրկուելով Հալէպ՝ օգտագարապէս ալ զործածուեցան:

Դիմու կուտանը նաև որ Տիկրէն ժողովը ամէն առաջ, այսինքն տարագիրներու Հալէպ համալուն առաջին լուրին խոկ որոշեց կազմակերպէլ Նըպաստի զործը Երուանձնակի մէջ, բայց նկատի առնելով տօնական օրերու զրադաշտունքը, յարմար զատից այդ օրերէն ետքը զործադիրի իր տուած որոշումը:

ՏՈՒ ՄՐԲՈՅ ՎԱՐԴԱԿԱՆԱՑ ԶՈՐԱՎԱՐԱՑ

Ժառանգաւորաց Վարժարանը եօթնեակ մը արձակուրդ կ'ունենայ Բուն Բարեկենդանէն յառաջ, եկեղեցական հանդիսաւորութեանց առթիւ, որոնց կերպուն է Վարդականց Տօնը, որ այս տարի կատարուեցաւ թէ. օր (Փետր. 24) փոխանակ եծ. փ (Փետր. 27), տեղի տալով Տեսանընդառաջին, որ հաստատուն կերպով կը տօնուի Փետր. 14 ին հին կամ նոր

տոմարով, շարթուան ո՞ր օրն ալ հանդիպի:

Նախատօնակին հանդիսադիրն էր Ս. Պատրիարք Հայոց, որ Ս. Յակոբի յատուկ աւանդութեամբ, ատեան եղբայր ատեն իր ծեռքը առաւ Հեթում Թագաւորի վերագրուած «զաւազանքը»:

Մեր Եկեղեցւոյ կրօնական եւ միանգամայն ազգային մեծ տօնին տրուած այս հանդիսաւորութիւնը կարեւորութիւն ունի մանաւանդ երուասալէմի մէջ, ուր հայ ազգը անյիշատակ ժամանակներէ ի վեր տէր եղած է առանձին եւ միջէկեղեցական իրաւունքներու, եւ Կիլիկիան թագաւորութեան շըրջանին մանաւանդ, շնորհիւ հայ թագաւորներու Խաչակիրներու հնաւ ունեցած քարեկամութեան, աւելի եւս շշատուած եւ ընդարձակուած են Հայոց սեպհական եւ միջէկեղեցական իրաւունքները: Եւ «Հեթումի զաւազանքը», ինչ ալ եղած ըլլայ ասոր նշանակութիւնը, յուշարձան մըն է պատմական փառաւոր ժամանակներու մէջ կատարուած իրողութեանց, որոնք շաղկապուելով Վարդանանց ամի՞ յիշատակներուն հնաւ, կ'ոգեւորն մեզ, եւ իրաւունք կուտան հայ ժողովութիւնը, որ չմարէ իր մարուր յոյսերը ապազային համար, եւ ասար սրուով եւ պայծառ մոտք զնահատէ Մայրենի Եկեղեցւոյն կրօնական եւ ազգային ներքին արժէլները:

Այս ոգիով է որ մեր Եկեղեցւոյն ազգային նկարագրի ունեցող Տօները իրենց պարբերական ներշնչումները կը բերեն մեզ:

ԺՈՆՂՋՐ. Վրժի. Փոխ - Տեսուչ Հոգ. Տ. Կիւրեղ Վրդ. Խարայէլնան, որ Պատարագիչ էր ԲՇ. առառու, իր խնամուած քարոզով արտայայտեց Վարդանանց Տօնին կրիկն նշանակութիւնը, կրօնական քարծը հոգի եւ ազգային ազնիւ շունչ մը զնելով իր խօսքերուն եւ խորդրածութիւններուն մէջ, որոնց ընարան ընտրած էր աւուր պատշաճի Առաքելական ընթերցուածին (Երբ. ԺԲ.): առաջին երկու տաւները:

Մեր տղաք անթերի կատարեցին օրուան Շարականներուն երգեցողութիւնը, որուն ունկնդերէ հոգեկան համայք մըն էր պարզապէս:

Վարդանանց Տօնին պատմութիւնը վերակենդանացնելու համար դարձեալ մեր տղաք, Փետր. 25. ԴՇ. զիշեր ժառանգաւորց Վարժարանի խաչածեւ սրամին մէջ ներկայացուցին «Աւարայրի Արքիւր», զրուած Մերաւ Բիւրունի: Անցեալ տարի ներկայացցած էին Մանականին գրուած: Այս երկու կտորներն ալ թէեւ Վարդանանց պատերազմին պատմութեան խղճամիւ ուսումնասիրութեան վրայ հիմնուելով չեն զրուած, եւ այս պատճառով շատ ալ քննադատելի թերութիւններ ունին, բայց կրնան ողեւորութիւն ստեղծել ժողովուրդին մէջ:

Այս տարի մեր տղաք աւելի կատարելազործած էին բեմին յարդարումը, իսկ զգեսաները բոլորովին նոր կտրուած կարուած էին: Դերասաններու վարժարին հսկած էր Մատթէոս Սարկաւազ. ամէնքն ալ, իրենց տարիքին եւ բերմունքին նայելով, յաջողապէս կատարեցին իրենց զերերը: Մասնաւոր յիշատակութեան արժանի է ժոնղոր. Վարժարանի ուսուցիչներէն Պրն. Պերճ Տարագնեանը, որ Յաղկարի զերը կատարեց լաւ բմբռնումով եւ զբեթէ անթերի արտայայտութեամբ:

Զաւեշտի շատ զուարժալի եւ շատ յաջող տեսարան մը յաջորդեց Աւարայրի Դիւցազներութեան, յիշեցնելու համար որ Բարեկենդանի շարթուն մէջ ենք:

ՏԵԱՌՆԸՆԴ ԴԱՌԱՋԱԾ

Ինչպէս որ դիտել տուինք, այս տարի Տեառնդաղաւաշի տօնը զրաւեց Վարդանանց ԵԵ. ին:

Ազգային հնին սովորութիւններ ընդելուզուած են այս տօնին հնեա, եւ հանդիսաւոր մոմավառութիւնը Եկեղեցւոյ մէջ ամէնէն ուշազրաւ հնետրն է որ մնացած է այդ սովորութիւններէն: Մոմավառութիւնն անախական ծեւն է անշուշա զորպա կատարուած ժողովրդական ճրավառութիւնը, Հայոց հին հաւատրէն նշամար մը, որ երիտասարդներու համար զուարժութեան տաիթ մը կ'ընծայէ այլեւս:

Ս. Յակոբի մէջ, երեկոյին նախատօնակէն ու Անդասաւանէն յեայ եռսանեղեան աշտանակ մը կը դրուի Ասեանի մէջ, զոր կը լուցեն Հանդիսազիր Սրբազնին հնեա առաջաւոր երկու հպիսկուուսներ, եւ յանոյ այդ ժոմերէն կը լուսավարի Եկեղեցական դասուն եւ ժողովրդական մոմերը:

Բնաշխարձին մէջ, Եկեղեցւոյ մէջ վառուած այդ ժոմերը ժողովուրդը կը տանէր իր տունը՝ այն երեկոյ ատով վառելու համար տան մբազները: ՄՇ-Հայի խորդրածուոր սովորութիւնը հնչ ալ եղած ըլլայ ռամկին ըմբռնուումը այս մասին, Հայու Եկեղեցին եւ Հայու Տօնը լոյս հաւատրով կապուած են իրարուու. Աւետարանի լոյսէն հոգեւոր մնունդ կ'առւնեն երկուուր ալ, եւ ատով կ'արտայայտեն կրօնքին լուսաւոր խորհուրդը իրենց կեանքին ու կենցաղին մէջ:

Պարքէն. Փոխ. Դեր. Մկրտիչ Եպս. Աղաւնունին էր Տեառնդաղաւաշի տօնին հանդիսազիրն եւ Պատարագիչը, որ պատմական յիշատակութիւնը հարուար մը խօսեցաւ, բացարքելով տօնին կրօնական եւ ազգային նշանակութիւնը հայ ժողովուրդին մէջ:

ՆՊԱԱՍ ՊԱՂԵՍԻՆԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾԱԽՔԻՆ

Պաղեսինի մէջ զնուուզ Հայոց բիւր կը հաւուուի 4000 նոգի, որոնց կէսէն աւելին եռուսաղէմ բաղամին մէջ:

Ակիզրէն Ս. Յակոբն է ու հայրայրած է եռուսաղէմի, Եերենէմի եւ Խաևայի Հայոց դպրոցներուն էնները եւ կրական ծախէերը Բայց 1915էն ի վեր թէ շացած է եռուսաղէմի եւ Խաևայի հայրայրինք նորեկներու յաւելումով եւ թէ բոլորովին նոր զաղութեան կազմակերպուած են Հայեան եւ Ամման, եւ այս զաղութեան ուսունքն իրենք կը հոգան իրենց կրական ծախէերը, նպասներ ուսանալով նաեւ Ս. Յակոբէն, իոկ եռուսաղէմի եւ Եերենէմի Հայոց դպրոցներն ու կրական ծախէերը, ինչպէս ու բաին, սկիզբէն ի վեր, կը նորացաւու ուղղակի Ս. Յակոբի սնուուկէն:

Հետեւեալ բուանանները ցայց կրուան քէ Ս. Յակոբ Ժառանգաւորց Վարժարանէն եւ Ընծայարանէն

գույք առելիքն 1466 տնօղիսկան սրբիլինի գումար մը
կուտայ Պահեստինի Հայոց կրթական զործին:

Երևանդեմի նարոց զպրոցին	1020,-
Երբգիշեմի զպրոցին	130,-
Խոհեմի վարժարանին առելիքն նախառ	
Եւ Յ. Գոյաւմենան ուսացչին	186,-
Հայրացի ճամասան առելիքն վարձին զպրոցին էլեմին բաժնին	40,-
Ամսանին երկու ուսուցիչներու առելիքն բուսակր	90,-
Համագումար	1466,-

Ինչպէս կը և ենուի այս նաևին եաւայի հայուրինը իննի կը նազայ իր զպրոցի (Մանկապարտեզ և Խախահերառան) ճամեներ, և միայն 120 ոսկի սարելիքն նախառ մը կ'առանա Ս. Յակոբէն, իսկ ուսուցիչի Յ. Գոյաւմենան, որ քէ զպրոցին կը ճաւայէ եւ քէ էկեղեցայն, կ'առանա Ծ. ոսկի:

Հայրացի նարոցինը իննի կը նազայ իր կրթական բարեկարգ ամբողջ ճամեներ:

Խակ Ամենանի, Անգր-Յօրդանանու մայրապարտին նայուրինը կը նազայ իր զպրոցի էլեմին վարձիք, և Ս. Յակոբէն կ'առանա միայն զպրոցի էլեմին առելիքն վարձիք, 40 ոսկի:

Ս. Յակոբ միսի կողմէն կը նազայ Հայրացի եւ կեղեցայն ամբողջ ճամեներ:

Խակ Ամենանի, Անգր-Յօրդանանու մայրապարտին նայուրինը կը նազայ իր զպրոցի էլեմին վարձիք, և Ս. Յակոբէն կ'առանա միայն զպրոցի էլեմին ամբողջ 40 ոսկի:

Երեւ որ մը Հայամա, Ամենան ունենան իւնոց սեփական էլեմենը զպրոցի է և էկեղեցոյն նախառ, բնական է որ էլեմենը վարձին նախառ սրաւած զումարները կրնան լատկացուի ուղղակի կրթական ծրագրին կատարելու մէն:

ՊՈՇՏՈՒԱԿԱՆ ԱՅՅԵՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

❶ Քաղաքին եզրապատճեն նորընտիր ընդհ. Հիւապառու Վէլլը. Փետր. 3, թէ. ժամը 12ին իր առաջին այցելութեանը առաւա Ամեն. Ս. Պատրիարքը Նոր, որ սիրալիք ընդունելութիւն մը բրաւ Նորին Վանապատճենան:

Խակ Փետրուար. 6, թէ. առաւու ժամը 11ին, Պատր. Փախանորդ Գեր. Տ. Մկրտիչ Ապօ. Աղաւանունի, հետո ունենալով Քարտուղար Պ. Կարպիս Հինդղեանը, ի զիմաց Նորին Վանապատճենան փոխադարձ այցելութիւն առաւա Ն. Վահեմութեան Եղիպատու Ընդհ. Հիւապատօսնին: Խոյն որը, Փախանորդ Սրբազնը այցելեց նաև Քաղաքին Զեխոսովաքիոյ Պ. Հիւապատօսնին, որ ժամանակէ մը ի վեր հիւանդ էր, և սրբիսութիւնը հարցուց Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր կողմանէ:

❷ Զէխոսովաքիոյ Հանրապետութեան Հիմնադիր և Առաջին Նախագահն Ս. Պատրիարքի ծննդեան 80-ամեակին առթիւ, Քաղաքին Զէխոսովաքիոյ Հիւապատօսարանին մէջ պաշտօնական ընդունելութիւն մը կատարուեցաւ Մարտ 7, Աւրաբթ առաւու ժամը 11-12, ի զիմաց Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր Փախանորդ Գեր. Տ. Մկրտիչ Ս. Եղօ. Աղաւանունի, հետո ունենալով Քարտուղար Պ. Կարպիս Հինդղեանը, ներկայ գտնուեցաւ ոյն ընդունելութեան, և չնորհաւորեց Պ. Հիւապատօսը, որ ապաքինած էր իր վերջին հիւանդութեանէ:

ԴԱՄԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Երուսաղէմի Մասնաժողովին նախամեռնութեամբ ծրագրուած է ժողովրդական նրան զասախոսութիւններու շարժ մը, ի նապատ ժողովուրդի զարգացման:

Այդ զասախոսութեանց բացումը տեղի ունեցաւ Երուսաղէմի Բարեխորաց Միութեան սրանին մէջ Փետր. 17, Կիրակի Երեխու ժամը 7.30—10.20, Պարքն. Փոխանորդ Գեր. Տ. Մկրտիչ Եսա. Աղաւանունին նախազանութեամբ: Ն. Սրբազնաթիւնը ժողովուրդին հաղորդեց Ս. Պատրիարք Հօր ողջոյնները և բացաւ մոլովդական գաստիարակութեան կարեւորութիւնը և ազգաօրէն յորդորեց ժողովուրդը որ օգտուի Բարեզօրծականի կողմէն իրեն ընծայուած այս պատճենութեանէն՝ կանոնաւորապէս ներկայ գտնուելով զասախոսութեանց, որուն նիւթերը, դիսել տառա հնատարրքական են և կ'արժէ որ ամէն հայ ծանօթանայ աննաց և սորփի:

Այս օրուանի զասախոսուններն էին Բարգէն Սրբազնան և Տիար Գրիգոր Մխալեան: Բարգէն Սրբազնան նախ զասախոսութեանց նիւթերը և ատանց ծրագիրը բացատրեց, յատոյ Տիար Դր. Մխալեան պատկիրուց Հ. Բ. Ը. Միութեան զօրծունէութեան պատմութիւնը: Այս խնամուս աշխատութիւնը, զօր հրատարակեցնը Սմէնի այս թիւին մէջ (էջ 88-93) զերմանէս կը յանձնարարեն մեր ընթերցողներուն: Յետոյ Բարգէն Սրբազնան բրաւ իր առաջին զասախոսութիւնը, որուն նիւթին էր Հայց: Եկեղեցւոյ ծագումը, Առաքելական ժամանակներէն մինչև հայեն գիրերու գիւտը:

Տիար Դ. Պարթեւեան իր մեներգներով և Տիար Յ. Քիւրժնան և Աղերսանդր Այնթավլեան իրենց զոյզ չութակներով, աւելցուցին զեղարուեսական հրապարը Բարեզօրծականի օրի զասախոսութեանց բացման հանդէսին, և ժողովուրդը ողիւրուած մեկնեցաւ սրանէն ժամը 10.20ին:

Բարգէն Սրբազնան, յանուն ժողովուրդին, շնորհալութիւններ յայտնեց երգին և չութակնարներուն, ինչպէս նաև Բարեսիրականի վարչութեան որ սիրայօծար տրամադրեց իր սրանը այս զասախոսութիւննանց համար:

Երկրորդ զասախոսութիւնը տեղի ունեցաւ Մարտ 9, Կիրակի Երեխու զարձեալ ժամը 7.30 զասախոսուններն էին Բարգէն Սրբազնան և Տիար Հայկառուն Քէշիշեան:

Տիար Քէշիշեանի նիւթին էր Քուանսական յեղափոխութեան պատճառները: Բայց նիւթին անցնելէ յաւաց ունկնդիրներուն ծանօթացուց Ընդհանուր Պատմութիւնների իրերի զիտութիւնն, և անո զիստար բաժանութեան մեջ բացատրեց Քանունակից եկեղեցական Պատմութիւնները: Բայցէն Սրբազնան շարունակութիւններու լուսաւորուած հայութեան մէջ յառ աշեկած բարարակթական երեւութիւնները, ընտանեկան կեանիքի բարեկաւում, մարդասիրական հաստատութիւններ, եկեղեցւոյ հայացումը:

Տիար Գ. Պարթեւեան իր սիրաւն մեներգներով ողիւրուց ունկնդիր բազմութիւններ, որով լեցուած էր սրանը: Պատմախոսութիւնները տեւեցին ժամը 7.30-9.10:

